

OBSAH

	PŘEDMLUVA	10
1	STROJNÍ PRVKY	11
1.1	Postupy při navrhování strojních prvků a systémů	11
1.2	Spojování strojních součástí	13
1.2.1	Šrouby spojovací a pohybové	13
1.2.1.1	Podmínky rovnováhy na šroubu	14
1.2.1.2	Pojistění šroubů a matic	15
1.2.1.3	Rozbor namáhání spojovacích šroubů	18
1.2.2	Spojovací čepy, kolíky, klíny, pera a drážkové spoje	28
1.2.3	Nalisované a svěrné spoje	33
1.2.3.1	Spojení nalisováním	33
1.2.3.2	Spojení sevřením	37
1.2.4	Nýtované spoje	38
1.2.5	Svařované spoje	39
1.2.5.1	Rozbor namáhání a určení rozměrů svarů	40
1.2.5.2	Příklady svařovaných částí a zařízení	50
1.2.5.3	Zkoušení svarů	53
1.3	Součásti pro přenos točivého pohybu a jejich uložení	54
1.3.1	Hřídele	54
1.3.1.1	Rozbor namáhání	55
1.3.1.2	Kritické otáčky hřídelů	58
1.3.1.3	Hřídelové čepy	61
1.3.2	Hřídelové spojky	62
1.3.2.1	Pevné spojky	63
1.3.2.2	Vyrovňovací spojky	64
1.3.2.3	Pružné spojky	67
1.3.2.4	Výsuvné spojky	69
1.3.2.5	Elektrické spojky	72
1.3.2.6	Hydraulické spojky	73
1.3.2.7	Pojistné spojky	74
1.3.2.8	Rozběhové spojky	75
1.3.2.9	Volnoběžné spojky	76
1.3.3	Ložiska	76
1.3.3.1	Valivá ložiska	76
1.3.3.2	Kluzná ložiska	84
1.4	Převody	90
1.4.1	Ozubené převody (převody ozubenými koly)	91
1.4.2	Řetězové převody	103
1.4.3	Řemenové převody	105
1.4.4	Třecí převody	107

1.4.5	Hydraulické převody	108
2	STROJNÍ SYSTÉMY	110
2.1	Systémy pro mechanickou dopravu	111
2.1.1	Jeřáby	111
2.1.1.1	Pracovní charakteristiky jeřábu	111
2.1.1.2	Rozměrové charakteristiky jeřábu	112
2.1.1.3	Rozdělení jeřábů	112
2.1.1.4	Mostový jeřáb	115
2.1.1.5	Portálový jeřáb	116
2.1.1.6	Sloupové a věžové jeřáby	117
2.1.1.7	Točnicové jeřáby	117
2.1.1.8	Zdvihací ústrojí jeřábu	118
2.1.1.9	Pojížděcí ústrojí (kočky nebo mostu)	124
2.1.1.10	Ústrojí pro otáčení	125
2.1.1.11	Energetické poměry při činnosti pohyblivých ústrojí jeřábu	125
2.1.1.12	Bezpečnostní předpisy pro jeřáby	129
2.1.1.13	Provoz a údržba jeřábů	130
2.1.2	Kladkostroje	130
2.1.3	Zdviháky	130
2.1.4	Dopravníky	131
2.1.4.1	Charakteristické hodnoty plynulé dopravy a dopravníků	131
2.1.4.2	Pásový dopravník	132
2.1.4.3	Charakteristické hodnoty pásových dopravníků s pryžovým pásem	136
2.1.4.4	Článekový dopravník	140
2.1.4.5	Korečkový dopravník	141
2.1.4.6	Hrnoucí dopravníky	142
2.1.4.7	Šnekový dopravník	144
2.1.4.8	Doprava samospádem volně sypaných hmot	145
2.1.5	Výklopníky	145
2.1.6	Vykládače	146
2.1.7	Nakládače	147
2.1.8	Podávače	149
2.1.9	Váhy	152
2.2	Systémy pro dopravu kapalin	153
2.2.1	Parametry čerpání	153
2.2.1.1	Rozměry potrubí	154
2.2.1.2	Energetická bilance čerpacího zařízení (systému)	154
2.2.1.3	Charakteristika čerpacího zařízení	158
2.2.1.4	Potrubí	158
2.2.1.5	Armatura potrubí	160
2.2.2	Čerpadla	162
2.2.3	Hydrostatická čerpadla	167
2.2.3.1	Energetická bilance hydrostatického čerpadla	168
2.2.3.2	Charakteristika hydrostatického čerpadla	170
2.2.3.3	Regulace hydrostatických čerpadel	171
2.2.4	Hydrodynamická čerpadla	171
2.2.4.1	Energetická rovnice	171
2.2.4.2	Energetická bilance hydrodynamického čerpadla	176
2.2.4.3	Charakteristika hydrodynamického čerpadla	179

2.2.4.4	Podobnost hydrodynamických čerpadel	180
2.2.4.5	Součinitel rychloběžnosti – měrné otáčky	183
2.2.4.6	Řazení oběžných kol	185
2.2.4.7	Energetické poměry ve vstupním průřezu čerpadla	187
2.2.4.8	Kavitace	189
2.2.4.9	Hlavní součásti odstředivých čerpadel	191
2.2.4.10	Axiální vrtulová čerpadla	194
2.2.5	Provoz hydrodynamických čerpadel	196
2.2.5.1	Stabilita provozu	197
2.2.5.2	Spouštění hydrodynamických čerpadel	198
2.2.5.3	Řízení výkonu (regulace) hydrodynamických čerpadel	201
2.2.5.4	Spolupráce (řazení) hydrodynamických čerpadel v systému	206
2.2.6	Zkoušení čerpadel	211
2.2.7	Tlakové změny při neustáleném provozu hydrodynamických čerpadel	212
2.2.8	Rozdělení hydrodynamických čerpadel	214
2.2.9	Čerpadla pro vodní elektrárny	214
2.2.10	Čerpadla pro parní elektrárny	215
2.3	Systémy pro dopravu plynů	226
2.3.1	Kompresory	228
2.3.2	Kompresory s vratným pohybem pracovního elementu	230
2.3.2.1	Schéma uspořádání a princip funkce pístového kompresoru	230
2.3.2.2	Objemová účinnost	231
2.3.2.3	Několikastupňová komprese	231
2.3.2.4	Mezistupňové chlazení	233
2.3.2.5	Rozvod kompresorů	234
2.3.2.6	Energetická bilance kompresoru	235
2.3.2.7	Provoz pístových kompresorů	240
2.3.2.8	Regulace pístových kompresorů	240
2.3.2.9	Mazání pístových kompresorů	243
2.3.3	Rotační objemové kompresory	243
2.3.4	Turbokompresory	244
2.3.4.1	Odstředivý turbokompresor	245
2.3.4.2	Axiální turbokompresor	248
2.3.4.3	Několikastupňové turbokompresory	249
2.3.4.4	Energetická bilance	250
2.3.4.5	Provoz turbokompresorů	251
2.3.5	Ventilátory	256
2.3.5.1	Odstředivé ventilátory	256
2.3.5.2	Axiální ventilátory	256
2.3.5.3	Řazení ventilátorů	260
2.3.5.4	Přiklon ventilátoru	262
2.3.6	Proudové kompresory	263
2.3.7	Chladivové kompresory	263
2.4	Hydraulické motory	265
2.4.1	Hydrostatické motory	267
2.4.2	Vodní turbíny	268
2.4.3	Rozdělení vodních turbín	271
2.4.4	Energetická bilance vodní turbíny	278
2.4.5	Měrné otáčky	280
2.4.6	Kavitace u vodních turbín	282
2.4.7	Podobnost vodních turbín	284

2.4.8	Charakteristiky vodní turbíny	286
2.4.9	Regulace vodních turbín	287
2.5	Tepelné motory	294
2.5.1	Druhy tepelných motorů	296
2.5.2	Parní motory	297
2.5.3	Opatření pro zvýšení účinnosti parního oběhu	300
2.5.4	Parní turbíny	303
2.5.4.1	Rovnotlakový stupeň	304
2.5.4.2	Přetlakový stupeň	307
2.5.4.3	Provedení parních turbín	310
2.5.5	Výkonová bilance parní turbíny	315
2.5.6	Regulace parních turbín	320
2.5.7	Provoz parních turbín	332
2.5.8	Kondenzace	334
2.5.9	Parní kotle	339
2.5.9.1	Parametry parního kotle	339
2.5.9.2	Rozdělení parních kotlů a základní prvky	340
2.5.9.3	Paliva a jejich spalování	341
2.5.10	Části parního kotle a jejich funkce	344
2.5.10.1	Spalovací zařízení	344
2.5.10.2	Roštová ohniště	345
2.5.10.3	Prášková ohniště	347
2.5.10.4	Cyklónová ohniště	350
2.5.10.5	Fluidní ohniště	351
2.5.10.6	Ohniště na kapalná paliva	353
2.5.10.7	Ohniště na plynná paliva	353
2.5.10.8	Hořáky	353
2.5.10.9	Příprava paliva pro prášková ohniště	354
2.5.10.10	Zařízení pro přípravu a dopravu spalovacího vzduchu	359
2.5.10.11	Zařízení pro dopravu spalin	360
2.5.10.12	Zařízení pro odstraňování tuhých zbytků po spalování	362
2.5.11	Parogenerátor parního kotle	362
2.5.11.1	Výhřevná (teplosměnná) plocha	363
2.5.11.2	Přenos tepla	364
2.5.11.3	Proudění ve výparníku	366
2.5.11.4	Druhy výparníků	366
2.5.11.5	Ohřívák vody	369
2.5.11.6	Přehřívák	369
2.5.11.7	Napájecí zařízení	369
2.5.11.8	Druhy parních kotlů	370
2.5.11.9	Armatura parního kotle	372
2.5.12	Energetická bilance parního kotle	373
2.5.13	Regulace parního kotle	375
2.5.13.1	Regulace výkonu kotle	375
2.5.13.2	Regulace napájení bubnového kotle	377
2.5.13.3	Regulace teploty přehřáté páry	379
2.5.13.4	Regulace teploty přehřáté páry	381
2.5.13.5	Regulace průtočných kotlů	381
2.5.13.6	Typy regulačních systémů kotlů	382
2.5.13.7	Provoz parních kotlů	383
2.5.14	Jaderné reaktory	383

2.5.14.1	Podstata a způsoby využívání jaderné energie	384
2.5.14.2	Řetězová štěpná reakce v jaderném reaktoru a způsoby jejího řízení	386
2.5.14.3	Palivová a energetická bilance	388
2.5.15	Základní typy jaderných energetických reaktorů	389
2.5.15.1	Vodo-vodní reaktory	393
2.5.15.2	Grafitové reaktory chlazené plynem	405
2.5.15.3	Těžkovodní reaktory	408
2.5.15.4	Rychlé množivé reaktory (FBR)	410
2.5.15.5	Regulace jaderného reaktoru	415
2.5.16	Parní generátory jaderných elektráren	417
2.5.16.1	Charakteristika parních generátorů	417
2.5.17	Základní typy parních generátorů jaderných elektráren	419
2.5.17.1	Parní generátor vytápěný tlakovým plynem	419
2.5.17.2	Parní generátor vytápěný tlakovou vodou	421
2.5.17.3	Parní generátor vytápěný organickými látkami	426
2.5.17.4	Parní generátor vytápěný tekutým kovem (sodíkem)	427
2.5.18	Energetická bilance parního generátoru dvouokruhového uspořádání jaderné elektrárny	428
2.5.18.1	Parní generátor na výrobu syté páry se samostatným ohřívákem vody	429
2.5.18.2	Parní generátor s přehřívákem a samostatným ohřívákem vody	430
2.5.19	Plynové a spalovací turbíny	432
2.5.20	Oběhy spalovací turbíny	432
2.5.21	Hlavní prvky okruhu spalovací turbíny	441
2.5.22	Energetická bilance spalovací turbíny	443
2.5.23	Regulace spalovacích turbín	444
2.5.24	Spalovací motory	447
2.5.25	Vznětové motory	448
2.5.26	Energetická bilance vznětového motoru	452
2.5.27	Provoz a regulace vznětových motorů	453
	POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA	455
	REJSTRÍK	456